

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ (ΟΥ0150)

Διάλεξη 08:

Ανεργία, πληθωρισμός, στασιμοπληθωρισμός

22/11/2018

Μαρι-Νοέλ Ντυκέν (Duquenne)

Καθηγήτρια ΤΜΧΠΠΑ

η-ταχυδρομείο: mdyken@uth.gr

Τηλ.: 24210-74438

Γραφείο Γ6

ΔΥΟ ΒΑΣΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

- ▼ **Η ανεργία** : απώλεια θέσεων εργασίας με άμεση επίπτωση στα εισοδήματα, στις συνθήκες ζωής.
- ▼ **Ο πληθωρισμός** : αύξηση των τιμών με άμεση επίπτωση στην αγοραστική αξία του χρήματος και των εισοδημάτων.

Δύο αλληλοεξαρτημένα προβλήματα

Δυσλειτουργία της μακροοικονομίας

(A)

ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΕΡΓΙΑ

Η αγορά εργασίας

- ▶ Η κατάσταση που επικρατεί στην αγορά εργασίας έχει σημαντικές επιπτώσεις στην οικονομία, δηλαδή στα εισοδήματα και στις συνθήκες ζωής του πληθυσμού.
- ▶ Η ανεργία αποτελεί σοβαρό πρόβλημα διότι προκαλεί:
 - ↗ **Απώλεια εισοδημάτων και παραγωγής:** τα επιδόματα ανεργίας (ως δίκτυ ασφαλείας) δεν αναπληρώνουν την απώλεια εισοδημάτων.
 - ↗ **Απώλεια ανθρωπίνου δυναμικού:** μετά από μια περίοδο ανεργίας, υπάρχει κίνδυνος για τον άτομο να μη βρει παρόμοια θέση εργασίας και να είναι υποχρεωμένος να δεχτεί μικρότερη αμοιβή σε σχέση με την περίοδο πριν την ανεργία.
- ▶ Η ανεργία έχει:
 - ↗ Οικονομικές επιπτώσεις στο σύνολο της κοινωνίας και σε ατομικό επίπεδο (πρόβλημα επιβίωσης).
 - ↗ Κοινωνικές επιπτώσεις (ανισότητες, περιθωριοποίηση, μετανάστευση στο εξωτερικό, συμβάλλει σε αντικοινωνικά φαινόμενα, κλπ).

Έρευνα εργατικού δυναμικού

- ▶ Όλες οι χώρες της Ε.Ε. είναι υποχρεωμένοι να πραγματοποιούν την **Έρευνα Εργατικού Δυναμικού** (LFS: *Labour Force Survey*), σύμφωνα με τις οδηγίες της Eurostat η οποία συντονίζει την Ε.Ε. – Έρευνα Εργατικού Δυναμικού (Ε.Ε.-ΕΕΔ).
- ▶ Η μεθοδολογία της ΕΕΔ είναι η ίδια σε όλες τις χώρες της Ε.Ε., και ο στόχος της είναι η μέτρηση του πληθυσμού εργάσιμης ηλικίας (15 ετών και άνω) σε 3 πλήρως διακριτές ομάδες(*):
- ▶ Στην Ελλάδα, υπάρχει επίσης μια 2^η πηγή δεδομένων για την ανεργία με τον ΟΑΕΔ που καταγράφει όμως, από το 1957, μόνο τους εγγεγραμμένους στον οργανισμό. Κατά συνέπεια, τα δεδομένα του ΟΑΕΔ διαφέρουν από αυτά της ΕΛΣΤΑΤ.
- ▶ Η έρευνα Εργατικού Δυναμικού χωρίζει τον πληθυσμό σε 3 κατηγορίες:
 - ▶ Απασχολούμενοι
 - ▶ Άνεργοι
 - ▶ Μη ενεργοί

Ενεργοί

Σύνθεση του εργατικού δυναμικού

- ▼ Αρχικά, η ΕΛΣΤΑΤ χωρίζει τον πληθυσμό σε δύο διακριτές κατηγορίες:
 - ↗ Πληθυσμός σε ηλικία απασχόλησης (15 ετών και άνω)^(*)
 - ↗ Υπόλοιπος πληθυσμός (0-14 ετών)
- ▼ Ο πληθυσμός σε ηλικία απασχόλησης περιλαμβάνει επίσης δύο διακριτές ομάδες:
 - ↗ Οικονομικά Ενεργός Πληθυσμός (Εργατικό Δυναμικό)
 - ↗ Οικονομικά Ανενεργά (άτομα 15 ετών και άνω που δεν επιθυμούν να εργαστούν και ειδικά οι μαθητές – φοιτητές, οι συνταξιούχοι, τα οικιακά).
- ▼ Το **Εργατικό Δυναμικό (Ο.Ε.Π.)** αποτελείται από:
 - ↗ Τους απασχολούμενους (πλήρη ή μερική απασχόληση) και,
 - ↗ Τους άνεργους

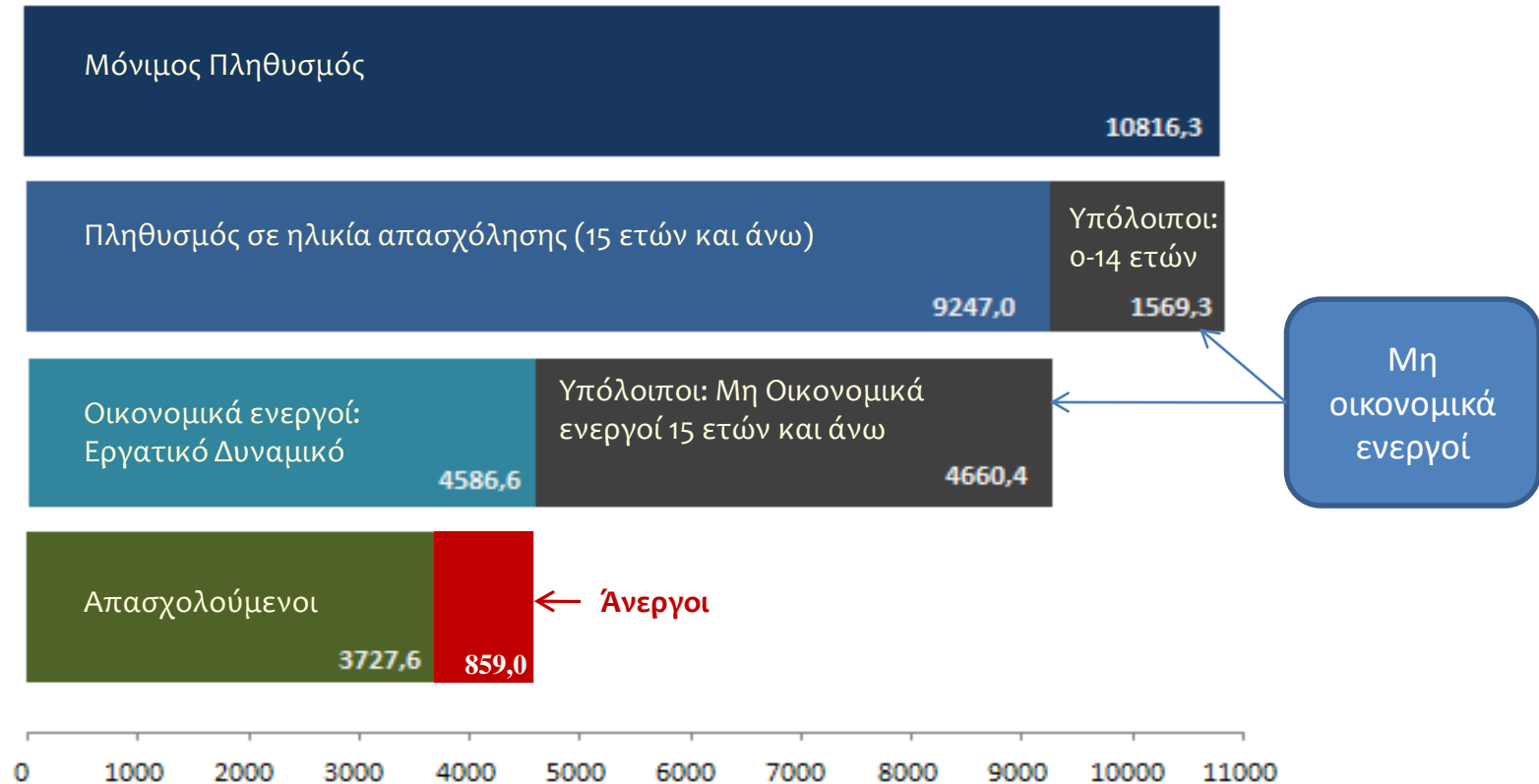
(*) Για ορισμένες χώρες (Ισπανία, Σουηδία και Μεγάλη Βρετανία) ο πληθυσμός σε ηλικία απασχόλησης αφορά τους 16 ετών και άνω, ενώ άλλες τον περιορίζουν στα άτομα 15-74 ετών (Δανία, Εσθονία, Λετονία, Νορβηγία, Ουγγαρία και Φιλανδία).

Απασχολούμενοι και Άνεργοι

- ▶ **Απασχολούμενοι** είναι τα άτομα ηλικίας 15 ετών και άνω τα οποία, την εβδομάδα αναφοράς,
 - ↗ είτε εργάστηκαν έστω και μία ώρα με σκοπό την αμοιβή ή το κέρδος
 - ↗ είτε εργάστηκαν – χωρίς αμοιβή – στην οικογενειακή επιχείρηση,
 - ↗ είτε δεν εργάστηκαν αλλά είχαν μια εργασία ή επιχείρηση από την οποία απουσίαζαν προσωρινά (λόγω ασθένειας, άδειας, κ.ά.)
- ▶ **Άνεργοι** είναι τα άτομα ηλικίας 15-74 ετών που ήταν:
 - ↗ χωρίς εργασία την εβδομάδα αναφοράς (δηλαδή δεν θεωρούνται απασχολούμενοι συμφωνά με τον προηγούμενο ορισμό)
 - ↗ ήταν άμεσα διαθέσιμοι για εργασία και,
 - ↗ είτε αναζητούσαν ενεργά εργασία τις τελευταίες τέσσερις εβδομάδες είτε είχαν βρει μια εργασία που θα αναλάβουν μέσα στους επόμενους τρεις μήνες

Εργατικό Δυναμικό στην Ελλάδα, 2011

Πληθυσμός σε ηλικία απασχόλησης

Βασικά Χαρακτηριστικά της ανεργίας

- ▼ Η ανεργία είναι η αδυναμία εξεύρεσης εργασίας αμειβομένης ανάλογα με τα προσόντα, τις ικανότητες και τις προτιμήσεις του ατόμου.
- ▼ Η ανεργία υποδηλώνει περιορισμένη προσφορά θέσεων απασχόλησης από τις επιχειρήσεις : η ζήτηση εργατικού δυναμικού από τις επιχειρήσεις είναι μικρότερη από την προσφορά από τον πληθυσμό σε ηλικία εργασίας → η αγορά εργασίας δεν βρίσκεται σε σημείο ισορροπίας.

**Απαραίτητη η παρακολούθηση της
ανεργίας**

Δείκτες της αγοράς εργασίας [01]

- ▶ Οι δείκτες της αγοράς εργασίας αποτυπώνουν την κατάσταση στην αγορά εργασίας και ειδικότερα μετράνε τον επίπεδο απασχόλησης και ανεργίας σε μια συγκεκριμένη περίοδο.
- ▶ Ο υπολογισμός των δεικτών σε τακτά χρονικά διαστήματα (ανά μήνα, ανά τριμηνιαία και ανά έτος) επιτρέπουν την παρακολούθηση της αγοράς εργασίας και την ανάδειξη των τάσεων ως προς την απασχόληση και την ανεργία.
- ▶ Η παρακολούθηση αυτή είναι απαραίτητη για τη λήψη κατάλληλων αποφάσεων. Όπως τονίζει η Eurostat(*), **“Οι στατιστικές της αγοράς εργασίας είναι στο επίκεντρο πολλών πολιτικών της ΕΕ μετά την εισαγωγή ενός κεφαλαίου για την απασχόληση στη Συνθήκη του Άμστερνταμ το 1997”**.
- ▶ Ο υπολογισμός των δεικτών επιτρέπει επίσης τη σύγκριση της κατάστασης της αγοράς εργασίας μεταξύ διαφορετικών περιοχών, όπως η σύγκριση μεταξύ των 28 χωρών της Ε.Ε., εφόσον υπάρχει κοινό τρόπο υπολογισμού.

(*) http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Employment_statistics/el

▼ Δείκτης Οικονομικής Δραστηριότητας: $Id_{\Delta O\Delta}$

↗ Ποσοστό του πληθυσμού σε ηλικία απασχόλησης που είναι οικονομικά ενεργό

$$Id_{\Delta O\Delta} = \frac{\text{Εργατικό Δυναμικό}}{\text{Πληθυσμός σε ηλικία απασχόλησης}}$$

▼ Δείκτης Απασχόλησης (Απασχολησιμότητα)

↗ Ποσοστό του πληθυσμού σε ηλικία απασχόλησης που έχει δουλειά (που είναι απασχολούμενοι)

$$Id_{\text{ΑΠΑΣ}} = 100 \times \frac{\text{Απασχολούμενοι}}{\text{Πληθυσμός σε ηλικία απασχόλησης}}$$

▼ Δείκτης Ανεργίας

↗ Ποσοστό του εργατικού δυναμικού (οικονομικά ενεργός πληθυσμός) που είναι άνεργοι

$$Id_{\text{ΑΝΕΡΓΙΑ}} = 100 \times \frac{\text{Ανεργοί}}{\text{Εργατικό Δυναμικό}}$$

Δείκτες της αγοράς εργασίας [03]

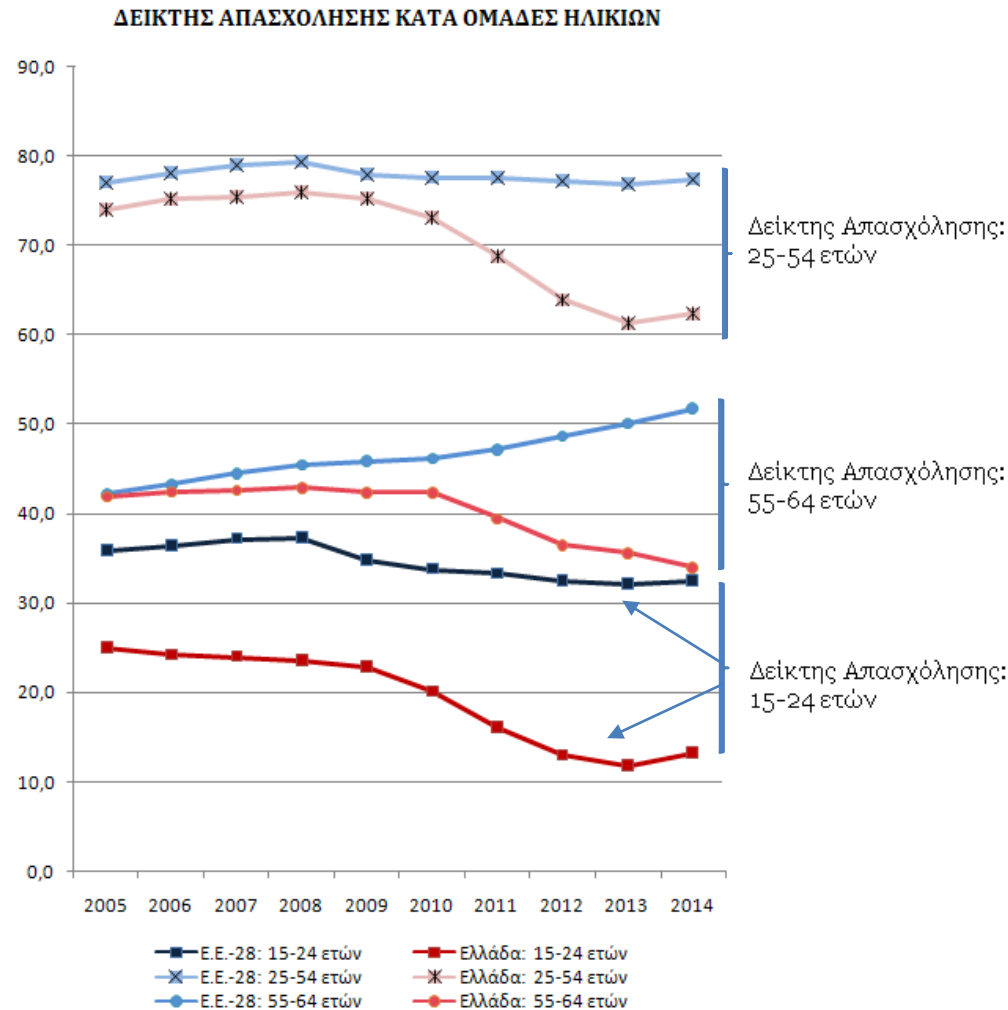
- Οι τρεις προαναφερόμενοι δείκτες μπορούν επίσης να υπολογισθούν για υπό-ομάδες πληθυσμού, έτσι ώστε να είμαστε σε θέση να εξετάσουμε τα δομικά χαρακτηριστικά της απασχόλησης και της ανεργίας (όπως π.χ. φύλο ή / και ηλικία).
- Ο πίνακας που ακολουθεί, δίνει το ποσοστό απασχόλησης κατά μεγάλες ομάδες ηλικιών στην Ευρωπαϊκή Ένωση των 28 και στην Ελλάδα, για την περίοδο 2005-2014.

ΕΤΟΣ	ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΚΑΤΑ ΟΜΑΔΕΣ ΗΛΙΚΙΩΝ					
	15 - 24 ΕΤΩΝ		25 - 54 ΕΤΩΝ		55 -64 ΕΤΩΝ	
	Ε.Ε.-28	Ελλάδα	Ε.Ε.-28	Ελλάδα	Ε.Ε.-28	Ελλάδα
2005	35,9	25,0	77,0	74,0	42,2	42,0
2006	36,4	24,2	78,1	75,2	43,3	42,5
2007	37,2	24,0	79,0	75,4	44,5	42,7
2008	37,3	23,5	79,4	76,0	45,5	43,0
2009	34,8	22,8	78,0	75,3	45,9	42,4
2010	33,8	20,1	77,7	73,2	46,2	42,4
2011	33,3	16,1	77,7	68,8	47,2	39,5
2012	32,5	13,0	77,3	63,9	48,7	36,5
2013	32,1	11,8	76,9	61,3	50,1	35,6
2014	32,5	13,3	77,5	62,4	51,8	34,0

Η συγκριτική ανάλυση της απασχόλησης στην Ελλάδα σε σχέση με το σύνολο της Ε.Ε. αναδεικνύει ότι:

- Ο δείκτης απασχόλησης ανεξάρτητα ηλικίας είναι μικρότερος στην Ελλάδα, ειδικά για τους νέους (15-24 ετών).
- Μετά το 2009, όταν ξεκίνησε η οικονομική κρίση, είναι φανερό ότι, η διαφορά αυξήθηκε, αναδεικνύοντας το βάθος της κοινωνικο-οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα (βλέπε διάγραμμα στην επόμενη σελίδα)

Δείκτες της αγοράς εργασίας [03]

Πηγή: EUROSTAT, ίδια επεξεργασία

Άσκηση: Εργατικό Δυναμικό στην Ελλάδα

- Τα δεδομένα που ακολουθούν, αφορούν το Εργατικό Δυναμικό της Ελλάδας στον 1^ο τρίμηνο για τα έτη 2008 – 2014 (σε χιλιάδες).

ΠΗΓΗ ΕΛ.ΣΤΑΤ, ΕΡΕΥΝΑ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ

Περίοδος αναφοράς Α' τρίμηνο	Πληθυσμός ηλικίας 15 ετών και άνω	Εργατικό Δυναμικό	Απασχολούμενοι	Άνεργοι	Δείκτης Οικονομικής Δραστηριότητας	Δείκτης Απασχόλησης	Δείκτης Ανεργίας
	(1)	(2)	(3)	(4)			
2008	9.433,2	4.985,7	4.567,2	418,5			
2009	9.436,4	5.022,3	4.545,6	476,7			
2010	9.418,1	5.046,2	4.446,0	600,2			
2011	9.374,4	4.965,1	4.165,5	799,6			
2012	9.364,7	4.904,1	3.785,0	1.119,1			
2013	9.316,5	4.840,2	3.504,2	1.336,0			
2014	9.295,8	4.826,0	3.483,7	1.342,3			

(α) Να συμπληρώσετε τον πίνακα.

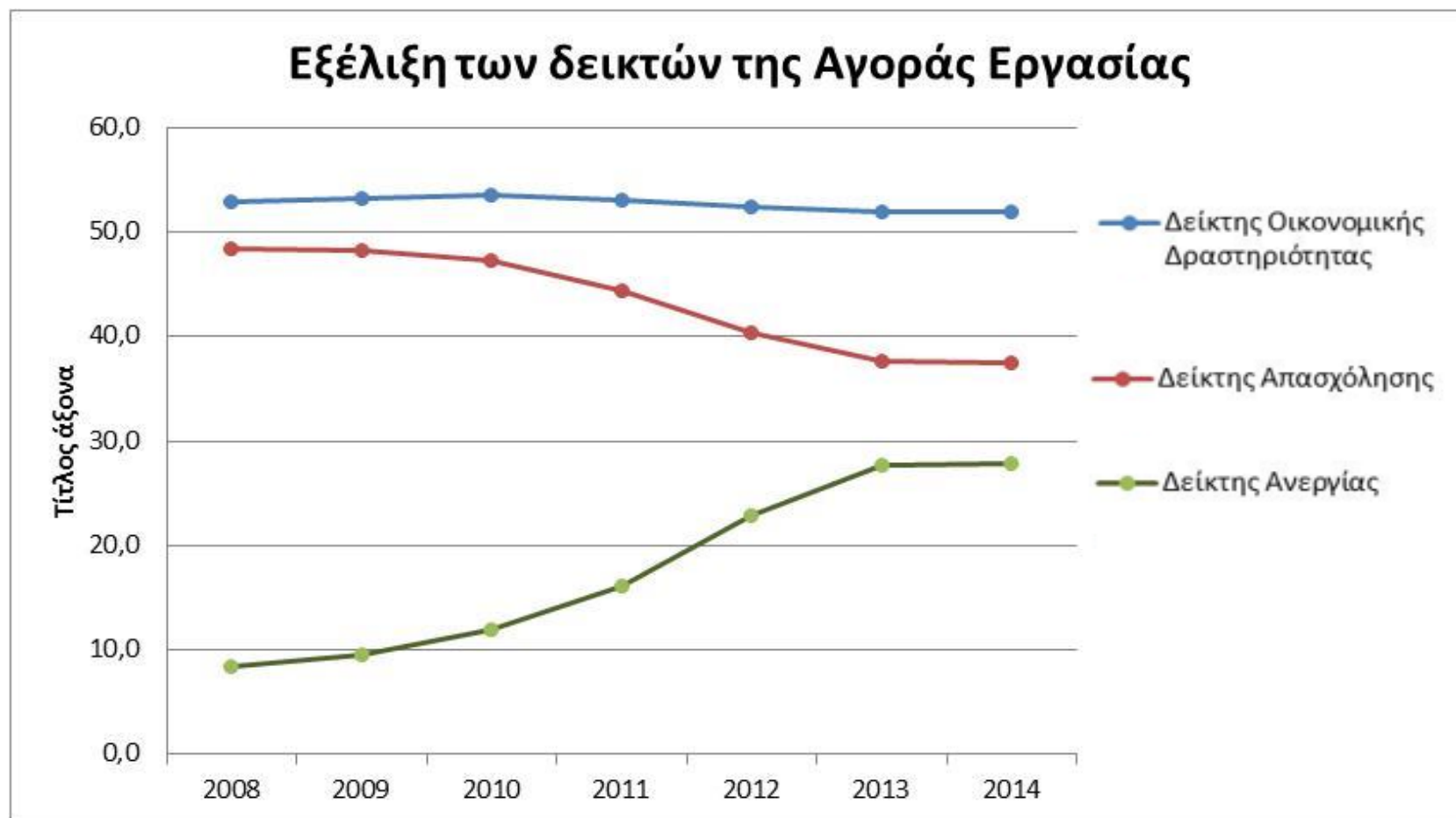
(β) Ποια είναι τα συμπεράσματά σας;

Άσκηση: Αποτελέσματα

Περίοδος αναφοράς Α' τρίμηνο	Πληθυσμός ηλικίας 15 ετών και άνω	Εργατικό Δυναμικό	Απασχο-λούμενοι	Άνεργοι	Δείκτης Οικονομικής Δραστηριότητας	Δείκτης Απασχόλησης	Δείκτης Ανεργίας
	(1)	(2)	(3)	(4)	$100 \times (2) / (1)$	$100 \times (3) / (1)$	$100 \times (4) / (2)$
2008	9.433,2	4.985,7	4.567,2	418,5	52,9	48,4	8,4
2009	9.436,4	5.022,3	4.545,6	476,7	53,2	48,2	9,5
2010	9.418,1	5.046,2	4.446,0	600,2	53,6	47,2	11,9
2011	9.374,4	4.965,1	4.165,5	799,6	53,0	44,4	16,1
2012	9.364,7	4.904,1	3.785,0	1.119,1	52,4	40,4	22,8
2013	9.316,5	4.840,2	3.504,2	1.336,0	52,0	37,6	27,6
2014	9.295,8	4.826,0	3.483,7	1.342,3	51,9	37,5	27,8
Απόλυτη Διαφορά μεταξύ 2008 και 2014		-159,7	-1.083,5	923,8			
% μεταβολής μεταξύ 2008 και 2014		-3,2	-23,7	220,7			

Τι μπορεί να σημαίνει η μείωση του εργατικού δυναμικού;

Άσκηση: Αποτελέσματα

$$I_{\Delta\text{ΟΔ}} = \frac{\text{Εργατικό Δυναμικό}}{\text{Πληθυσμός σε ηλικία απασχόλησης}}$$

$$I_{\Delta\text{ΑΠΑΣ}} = 100 \times \frac{\text{Απασχολούμενοι}}{\text{Πληθυσμός σε ηλικία απασχόλησης}}$$

$$I_{\Delta\text{ΑΝΕΡΓΙΑ}} = 100 \times \frac{\text{Ανεργοί}}{\text{Εργατικό Δυναμικό}}$$

Κατηγορίες Ανεργίας

- 1) **Ανεργία τριβής:** ανεργία σε περίοδο ανάπτυξης
- 2) **Διαρθρωτική ανεργία**
 - ✓ Χρόνια ανεργία: πρόβλημα όσον αφορά τις δεξιότητες του εργατικού δυναμικού σε σχέση με τις ανάγκες των επιχειρήσεων
 - ✓ Τεχνολογική ανεργία: εκσυγχρονισμός των διαδικασιών παραγωγής
- 3) **Εποχιακή ανεργία:** εποχιακός χαρακτήρας ορισμένων δραστηριοτήτων
- 4) **Κυκλική ανεργία:** ανεργία σε περίοδο ύφεσης της οικονομίας: η ζήτηση εργασίας από τις επιχειρήσεις (θέσεις απασχόλησης) είναι μικρότερη από την προσφορά εργασίας από τον οικονομικό ενεργό πληθυσμό.

Μορφές Ανεργίας : (1) Ανεργία τριβής

▼ Ανεργία τριβής

- ↗ Η ανεργία τριβής οφείλεται στην αδυναμία της αγοράς εργασίας (επιχειρήσεις) να απορροφήσει άμεσα ανέργους πάρα το γεγονός ότι, οι επιχειρήσεις αναζητούν εργατικό δυναμικό, δηλαδή υπάρχουν κενές θέσεις απασχόλησης.
- ↗ περιλαμβάνει ανθρώπους που μένουν για σύντομα χρονικά διαστήματα άνεργοι εξαιτίας της μετακίνησής τους από μια θέση εργασίας σε άλλη και άτομα με μειονεκτήματα που κάνουν σχεδόν αδύνατη την απασχόλησή τους.
- ↗ Η ανεργία τριβής είναι **μόνιμο φαινόμενο** και θεωρείται «**υγιές φαινόμενο**» σε μια δυναμική οικονομία με σημαντική ανάπτυξη: σε τέτοιες συνθήκες οι επιχειρήσεις όπως και οι εργαζόμενοι αφιερώνουν χρόνο για να βρουν την καλύτερη δυνατή επιλογή.
- ↗ Αν είναι «υγιές φαινόμενο», αναδεικνύει όμως, σε ορισμένες περιπτώσεις, πρόβλημα στο σύστημα πληροφόρησης τόσο των ατόμων που αναζητούν εργασία όσο και των επιχειρήσεων που προσφέρουν θέσεις απασχόλησης.

Μορφές Ανεργίας : (1) Ανεργία τριβής

▼ Ανεργία τριβής

- ↗ Έχει επίσης να κάνει με την κινητικότητα των ατόμων. Ενώ σε ορισμένες χώρες, η γεωγραφική κινητικότητα των εργαζομένων είναι ένα διευρυμένο φαινόμενο (Π.χ. Βόρεια Αμερική), σε άλλες χώρες παρατηρούμε αρνητική στάση απέναντι της κινητικότητας. Κατά συνέπεια, και σε περίοδο ανάπτυξης, ορισμένα άτομα προτιμούν να είναι άνεργοι έως να βρουν εργασία στο τόπο διαμονής τους.
- ↗ Επομένως, έχουμε ανεργία τριβής και σε περίοδο μεγάλης ανάπτυξης διότι, οι εργαζόμενοι δεν φοβούνται και αναζητούν την καλύτερη θέση με την καλύτερη αμοιβή.
- ↗ Η διεθνή βιβλιογραφία θεωρεί μάλιστα ότι, ποσοστό ανεργίας της τάξης του 2% δεν είναι ανεργία και αντιστοιχεί σε πλήρη απασχόληση.

Μορφές Ανεργίας : (2) Διαρθρωτική Ανεργία

▼ Διαρθρωτική ή χρόνια ανεργία

- ↗ προκύπτει ως αποτέλεσμα μεταξύ της μη αντιστοιχίας δεξιοτήτων (από τους εργαζομένους) και ευκαιριών απασχόλησης (από τις επιχειρήσεις).
- ↗ Οφείλεται στο γεγονός ότι, οι άνεργοι δεν καταφέρουν να βρουν εργασία διότι τα προσόντα τους δεν συμπίπτουν με τις ανάγκες των επιχειρήσεων. Κατά συνέπεια, τείνουν να μείνουν για μεγάλο διάστημα σε ανεργία.
- ↗ Είναι αποτέλεσμα αλλαγών στην τεχνολογία και στο διεθνή ανταγωνισμό που προκαλούν ανάγκες για νέες ικανότητες (τεχνολογική ανεργία).
- ↗ Για πολλούς αναλυτές και ειδικότερα για τους νεοφιλελεύθερους η χρόνια ανεργία είναι και αποτέλεσμα της ύπαρξης κανονισμών και ρυθμίσεων (συλλογικές συμβάσεις, δίκαιο εργασίας κλπ) που εμποδίζουν την ελεύθερη λειτουργία της αγοράς εργασίας και την ελεύθερη διαπραγμάτευση των μισθών με αποτέλεσμα να μην είναι εφικτή η ισορροπία στην αγορά εργασίας. Οι κανονισμοί και οι ρυθμίσεις οδηγούν σε ανελαστικότητα των αμοιβών.

Μορφές Ανεργίας : (2) Διαρθρωτική Ανεργία

▼ Διαρθρωτική – τεχνολογική ανεργία: ορισμένες παρατηρήσεις

- ↗ Ο εκσυγχρονισμός της παραγωγικής διαδικασίας (πληροφορική, ρομποτική) οδηγεί στη μείωση των αναγκών σε εργατικό δυναμικό (ειδικά σε μη εξειδικευμένο). Ταυτόχρονα όμως απαιτεί ανθρώπινο δυναμικό με νέα προσόντα και ειδικότητες.
- ↗ Ορισμένοι οικονομολόγοι υποστηρίζουν ότι, ο εκσυγχρονισμός οδηγεί αναγκαστικά σε απώλειες θέσεων εργασίας δεδομένου ότι υπάρχει υποκατάσταση του εργατικού δυναμικού από μηχανήματα (αυτοματοποίηση της παραγωγής).
- ↗ Άλλοι οικονομολόγοι διαφωνούν και υποστηρίζουν ότι, αν ΝΑΙ βραχυπρόθεσμα ο εκσυγχρονισμός προκαλεί ανεργία όμως μακροπρόθεσμα νέοι κλάδοι αναπτύσσονται, δημιουργώντας νέες θέσεις εργασίας. Ταυτόχρονα ο εκσυγχρονισμός αυξάνει την παραγωγικότητα και επομένως την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων. Η τεχνολογική πρόοδος συμβάλλει έτσι στην μεγέθυνση της οικονομίας και στην αναπτυξιακή διαδικασία.

Μορφές Ανεργίας : (3) Εποχική Ανεργία

▼ Εποχική ανεργία

- ↗ προκύπτει εξαιτίας του εποχικού χαρακτήρα ορισμένων επαγγελμάτων (γεωργία, τουρισμός, κατασκευές).
- ↗ Σε ορισμένες δραστηριότητες, υπάρχουν συστηματικές μεταβολές στην παραγωγή κατά τη διάρκεια του έτους.
- ↗ Η εποχιακή ανεργία είναι ένα φαινόμενο που επαναλαμβάνεται κάθε χρόνο και γενικά έχει προσωρινή και σχετικά περιορισμένη διάρκεια.

Μορφές Ανεργίας : (4) Κυκλική Ανεργία

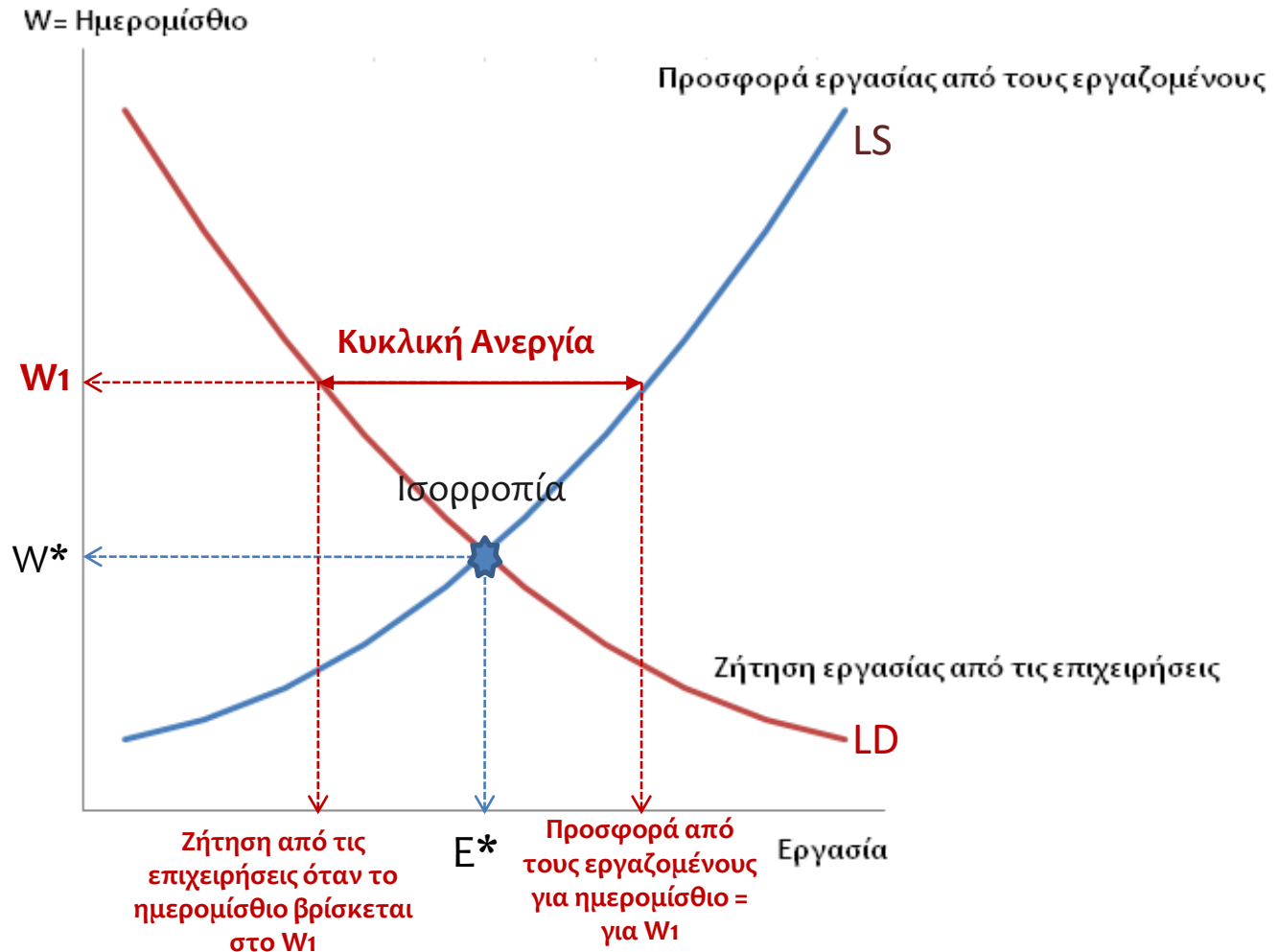
▼ Κυκλική ανεργία ή ανεργία ανεπαρκούς ζήτησης από τις επιχειρήσεις

- ↗ Πρόκειται για την Κεϋνσιανή ανεργία (J.M. Keynes) η οποία ακολουθεί τις μεταβολές της οικονομικής δραστηριότητας.
- ↗ Εμφανίζεται όταν το προϊόν βρίσκεται κάτω από το επίπεδο της πλήρους απασχόλησης: **η οικονομία βρίσκεται σε ύφεση**. Σύμφωνα με το Keynes, το επίπεδο του ΑΕΠ καθορίζει σε σημαντικό βαθμό την ανάγκη σε ανθρώπινο εργατικό δυναμικό. Κατά συνέπεια, η μείωση της οικονομικής δραστηριότητας σε μια χώρα (ύφεση) προκαλεί αναγκαστικά μείωση της ζήτησης σε εργασία, απολύσεις και τελικά ανεργία.
- ↗ Μια άλλη αιτία της κυκλικής ανεργίας αφορά το **επίπεδο του ημερομίσθιου**. Για πολλούς οικονομολόγους, η κυκλική ανεργία εμφανίζεται επίσης όταν το ημερομίσθιο διατηρείται σκοπίμως **πάνω από το επίπεδο ισορροπίας της προσφοράς και της ζήτησης** → βλέπε διάγραμμα για την περιγραφή του μηχανισμού εμφάνισης της κυκλικής ανεργίας με βάση το επίπεδο του ημερομίσθιου.

Κυκλική Ανεργία και Ημερομίσθιο

Όταν το ημερομίσθιο = W^* , η ζήτηση εργασίας από τις επιχειρήσεις βρίσκεται στο ίδιο επίπεδο με την προσφορά από τους εργαζομένους: Ισορροπία στην αγορά εργασίας.

Για ημερομίσθιο $W_1 > W^*$, η προσφορά είναι μεγαλύτερη από τη ζήτηση και επομένως υπάρχει ανεργία.

Κυκλική Ανεργία και Ημερομίσθιο

Δεδομένου ότι, με ημερομίσθιο = W_1 ,

όλοι οι εργαζόμενοι δεν βρίσκουν εργασία, τουλάχιστον ορισμένοι άνεργοι θα δεχτούν μικρότερο ημερομίσθιο και κατά συνέπεια το μέσο ημερομίσθιο στην χώρα θα μειώσει

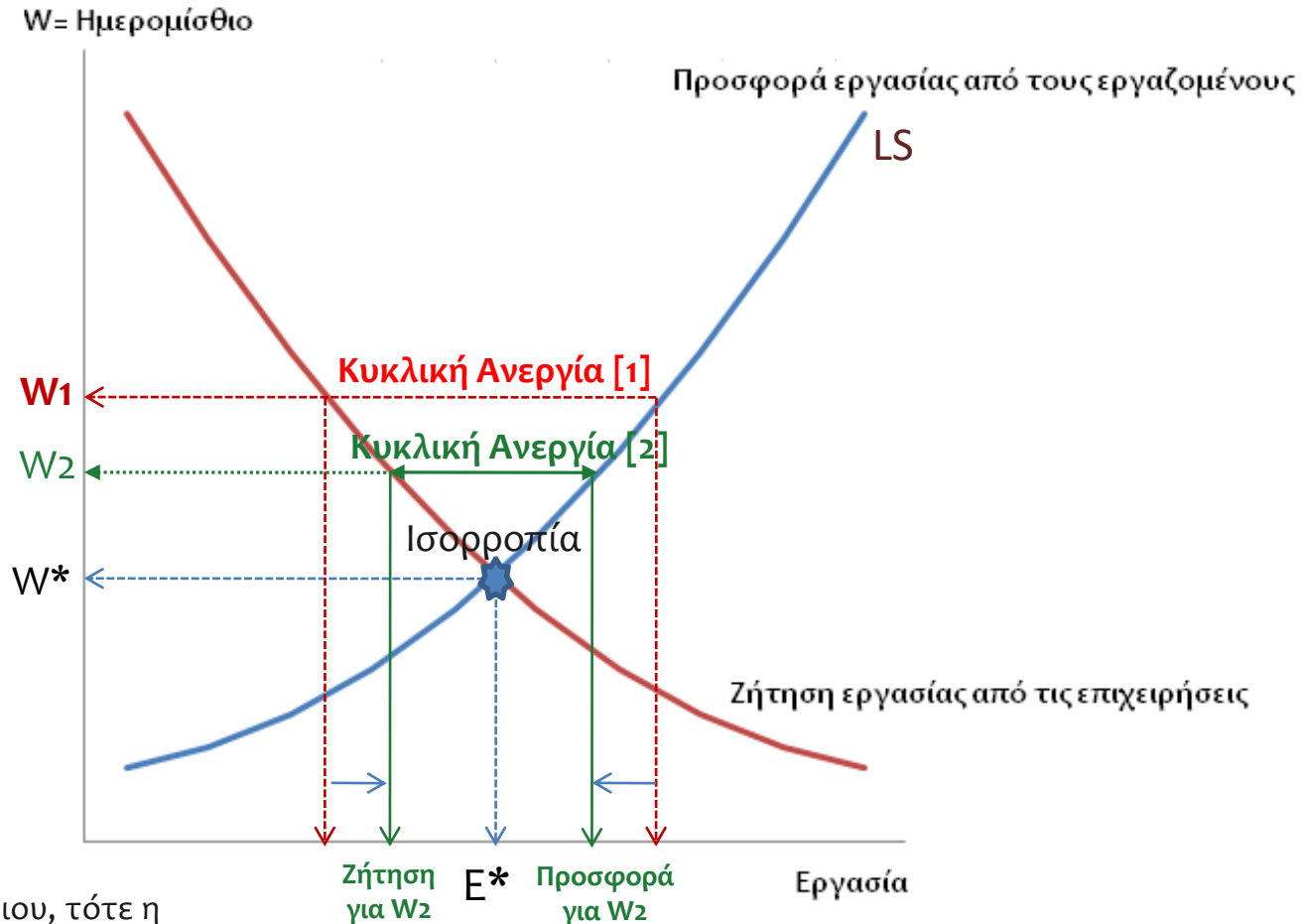
(π.χ. στο επίπεδο $W_2 < W_1$).

Όπως προκύπτει από το διάγραμμα, σε αυτό το επίπεδο, η ζήτηση αυξάνει (μικρότερο κόστος εργασίας για τις επιχειρήσεις) ενώ η συνολική προσφορά μειώνει.

Στο επίπεδο W_2 , υπάρχει ακόμα κυκλική ανεργία όμως μικρότερη από την αρχική κατάσταση (W_1).

Αν η αγορά εργασίας λειτουργεί ελεύθερα και δεν υπάρχουν εμπόδια (συλλογικές συμβάσεις κ.ά.) που δεν επιτρέπουν την

ελεύθερη μεταβολή του ημερομίσθιου, τότε η διαδικασία θα συνεχίσει μέχρι να φτάσουμε στο επίπεδο ισορροπίας W^* .

Θεωρητικές προσεγγίσεις της ανεργίας

▼ Φιλελεύθερη θεώρηση

↗ Κύρια αίτια της ανεργίας είναι η ανελαστικότητα των μισθών η οποία εμποδίζει την επίτευξη ισορροπίας μεταξύ προσφοράς και ζήτησης εργασίας.

▼ Κεϋνσιανή θεώρηση

↗ Κύρια αίτια της ανεργίας είναι η χαμηλή (καταναλωτική) ζήτηση και η έλλειψη επενδύσεων. Για αυτό σε περίοδο ύφεσης, θεωρεί ότι, το Κράτος πρέπει να παρεμβαίνει μέσω των δημοσιών επενδύσεων δεδομένου ότι $Y = C + I + G - Te + (X - Z)$

▼ Μαρξιστική θεώρηση

↗ Κύρια αίτια της ανεργίας είναι η ίδια η φύση του καπιταλισμού.

(B)

**Ο ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ:
Δυσλειτουργία της οικονομίας**

Ορισμός του Πληθωρισμού

▼ Πληθωρισμός (inflation)

- ↗ συνεχής και **αισθητή αύξηση στο γενικό επίπεδο των τιμών**, με αποτέλεσμα να μειώνεται συνεχώς η αγοραστική αξία του χρήματος (δυνατότητες αγοράς προϊόντων και υπηρεσιών).
- ↗ Τι σημαίνει τάση αύξησης του γενικού επιπέδου των τιμών στην οικονομία;

Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ):

«Σε μια οικονομία της αγοράς, οι τιμές των αγαθών και των υπηρεσιών μπορούν πάντα να μεταβληθούν. **Κάποιες τιμές αυξάνονται, κάποιες άλλες μειώνονται.** Μπορούμε να μιλήσουμε για πληθωρισμό όταν παρατηρείται **γενική αύξηση τιμών** των αγαθών και των υπηρεσιών και όχι μόνο ορισμένων προϊόντων. Επομένως, με 1 ευρώ μπορούμε να αγοράσουμε λιγότερα πράγματα ή, με άλλα λόγια, η αξία του ευρώ μειώνεται.»

- ↗ Για τις επιχειρήσεις, σημαίνει επίσης **μείωση της ανταγωνιστικότητας** στη διεθνή αγορά.

Υπολογισμός του Πληθωρισμού [01]

- ▶ Ένταση του πληθωρισμού: πως υπολογίζουμε την «γενική αύξηση των τιμών»;
 - ↪ εκφράζεται με τη βοήθεια των δεικτών τιμών και ειδικότερα του **Δείκτη Τιμών Λιανικής Πώλησης (ΔΤΛΠ)**: ο δείκτης μετρά τον σταθμισμένο μέσο όρο των τιμών που πληρώνουν οι καταναλωτές για ένα ορισμένο **«καλάθι» προϊόντων και υπηρεσιών**. Η εξέλιξη του δείκτη μας δίνει την ένταση του πληθωρισμού.
- ▶ Τι σημαίνει «σταθμισμένος μέσος όρος των τιμών»;
 - ↪ Όλα τα προϊόντα και οι υπηρεσίες δεν έχουν για τους καταναλωτές την ίδια βαρύτητα.
 - ↪ Κατά συνέπεια, δίδεται **μεγαλύτερη βαρύτητα** στις τιμές των προϊόντων για τα οποία δαπανώνται περισσότερα χρήματα: πετρέλαιο, ηλεκτρικό ρεύμα ενώ δίδεται μικρότερη βαρύτητα στις τιμές των προϊόντων για τα οποία οι καταναλωτές ξοδεύουν λιγότερα: ψωμί, ζάχαρη, γραμματόσημα κ.ά.

Υπολογισμός του Πληθωρισμού [02]

- ▼ Η **αποτελεσματική μέτρηση του πληθωρισμού** λαμβάνει υπόψη τις διαφορετικές καταναλωτικές συνήθειες των νοικοκυριών.
 - ↗ ορισμένοι καταναλωτές έχουν αυτοκίνητο και καταναλώνουν γάλα, άλλοι μετακινούνται μόνο με τα μέσα μαζικής μεταφοράς ή τρώνε φέτα. Επομένως οι μέσες καταναλωτικές συνήθειες του συνόλου των νοικοκυριών (μέση κατανάλωση ανά άτομο, αριθμός ΙΧ ανά κάτοικο κ.ά.) καθορίζουν τη βαρύτητα που λαμβάνουν τα διάφορα προϊόντα και υπηρεσίες κατά τη μέτρηση του πληθωρισμού.
 - ↗ Για τη μέτρηση του πληθωρισμού, λαμβάνονται υπόψη όλα τα αγαθά και οι υπηρεσίες που καταναλώνουν τα νοικοκυριά. Πιο συγκεκριμένα:
 - ↗ είδη καθημερινής χρήσης (τρόφιμα, εφημερίδες, βενζίνη),
 - ↗ διαρκή αγαθά (είδη ένδυσης, ηλεκτρονικοί υπολογιστές, πλυντήρια),
 - ↗ υπηρεσίες (κομμωτήρια, ασφάλειες και ενοικιαζόμενες κατοικίες).
 - ↗ Ο Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή που υπολογίζει – κάθε μήνα - η Eurostat (και επομένως η ΕΛΣΤΑΤ) καλύπτει περίπου **700 αγαθά και υπηρεσίες**.

- I. Το «καλάθι» αγαθών και υπηρεσιών (καλάθι αναφοράς) των καταναλωτών αποτελείται από 4 προϊόντα – υπηρεσίες (Α, Β, Γ, Δ).
- II. Το έτος βάσης = 2005
- III. Γνωρίζουμε τις ποσότητες που αγοράστηκαν στο έτος βάσης.
- IV. Γνωρίζουμε τις τιμές των 4 ειδών για τα έτη 2005 έως 2008.
- V. Υπολογίζουμε το Συνολικό Κόστος του καλαθιού αναφοράς.
- VI. Σύμφωνα με το Συνολικό Κόστος, υπολογίζουμε τον Δείκτη Τιμών ανά έτος, παίρνοντας ως έτος βάσης το 2005 = 100,0.
- VII. Τέλος, υπολογίζουμε τον ετήσιο Ρυθμό Πληθωρισμού.

Παράδειγμα υπολογισμού του Δείκτη Τιμών Καταναλωτή [02]

Προϊόντα του καλαθιού καταναλωτικών αγαθών	Ποσότητες που αγοράστηκαν στο έτος βάσης 2005	ΤΡΕΧΟΥΣΕΣ ΤΙΜΕΣ (€)				ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ (€)			
		2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008
[1]	[2]	[3]	[5]	[4]	[6]	[7]	[8]	[9]	[10]
A	150	1,50	1,30	1,60	1,60	= [2]*[3]	= [2]*[4]	= [2]*[5]	= [2]*[6]
B	100	2,40	2,40	2,15	2,35				
Γ	12	20,00	22,00	23,00	26,00				
Δ	1	145,00	176,00	160,00	165,00				
ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΚΟΣΤΟΣ ΚΑΛΑΘΙΟΥ									
ΔΕΙΚΤΗΣ ΤΙΜΩΝ: 100,0 = 2005						100,0			
ΡΥΘΜΟΣ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ (%)						-			

Παράδειγμα υπολογισμού του Δείκτη Τιμών Καταναλωτή [03]

Προϊόντα του καλαθιού καταναλωτικών αγαθών	Ποσότητες που αγοράστηκαν στο έτος βάσης 2005	ΤΙΜΕΣ (€)				ΑΞΙΑ ΣΥΝΟΛΙΚΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ (€) ΤΟΥ 2005 με βάση των τιμών του 2005, 2006, 2007 και 2008			
		2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008
[1]	[2]	[3]	[5]	[4]	[6]	[7]	[8]	[9]	[10]
A	150	1,50	1,30	1,60	1,60	225,00	195,00	240,00	240,00
B	100	2,40	2,40	2,15	2,35	240,00	240,00	215,00	235,00
Γ	12	20,00	22,00	23,00	26,00	240,00	264,00	276,00	312,00
Δ	1	145,00	176,00	160,00	165,00	145,00	176,00	160,00	165,00
ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΚΟΣΤΟΣ ΚΑΛΑΘΙΟΥ						850,00	875,00	891,00	952,00
ΔΕΙΚΤΗΣ ΤΙΜΩΝ: 100,0 = 2005						100,0	102,9	104,8	112,0
ΕΤΗΣΙΟΣ ΡΥΘΜΟΣ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ (%)						-	2,9	1,8	6,8

Άθροισμα των δαπανών για όλο το καλάθι, για το έτος 2005 = 850€

Δείκτης τιμών για το 2006 = $100 * \frac{875}{850} = 102,9$. Για το 2007 = $100 * \frac{891}{850} = 104,8$

Ένταση του Πληθωρισμού

▼ Χαρακτηρισμός της έντασης του πληθωρισμού:

- ↗ φυσιολογικός (< 3%)
- ↗ έρπων (> 3% & < 10%)
- ↗ καλπάζον (υπερπληθωρισμός) (> 10%). Αυτό μπορεί να οφείλεται σε μεγάλη αύξηση της ποσότητας του χρήματος που κυκλοφορεί σε μια οικονομία, χωρίς να έχουμε αντίστοιχη αύξηση της παραγωγής.

Αίτιες - Κατηγορίες Πληθωρισμού

▼ Πολλαπλές αίτιες πληθωρισμού:

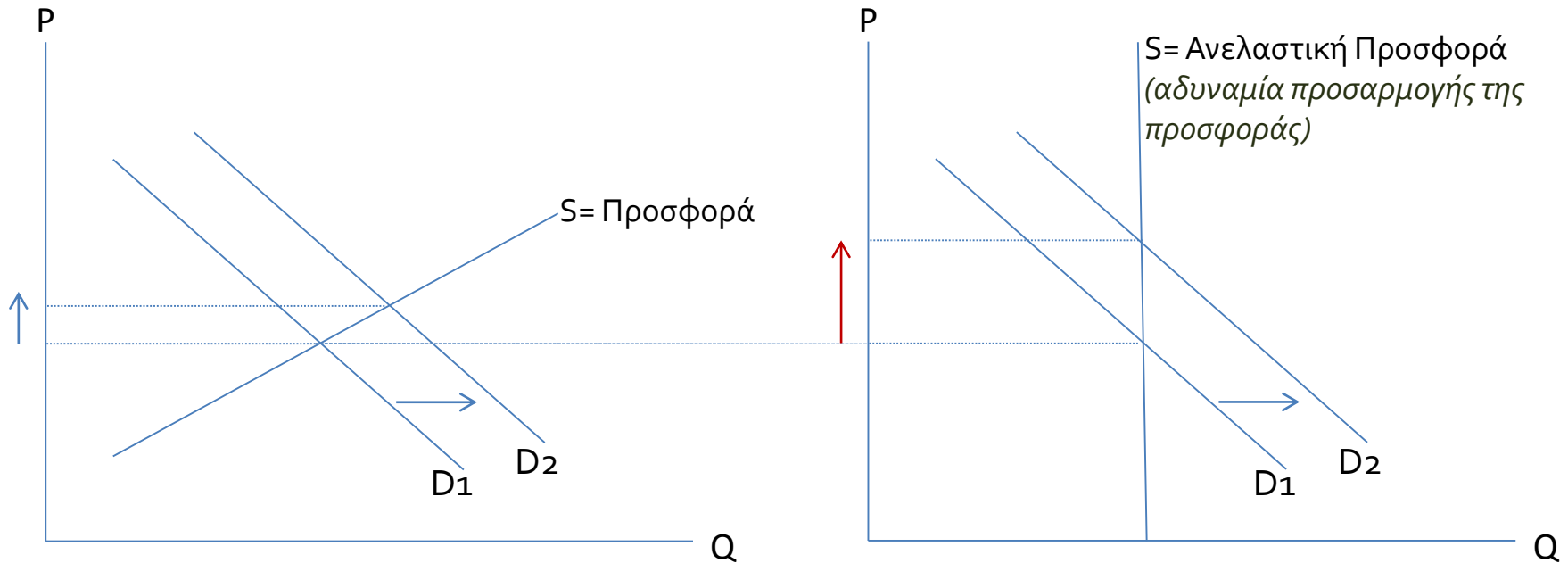
- Πληθωρισμός ζήτησης (demand pull inflation): Μεγάλη ζήτηση σε σχέση με την προσφορά
- Πληθωρισμός κόστους (cost push inflation): αύξηση κόστους παραγωγής
- Διαρθρωτικός Πληθωρισμός (Structural inflation)
- Εισαγόμενος Πληθωρισμός (Imported inflation): τιμές εισαγομένων προϊόντων αυξάνουν(*)
- Κατευθυνόμενος Πληθωρισμός

(*) Μια σημαντική αίτια του εισαγόμενου πληθωρισμού είναι η **υποτίμηση του εθνικού νομίσματος (ισοτιμία συναλλάγματος)**

- ❑ Αν η ισοτιμία μεταξύ \$ και € είναι: **1\$ = 1€**
και εισάγουμε προϊόντα με αξία = **10\$** → κόστος σε € = **10€**
- ❑ Αν η ισοτιμία είναι πλέον **1\$ = 1,2€ (αύξηση της αξίας του \$)**
Τότε οι εισαγωγές μας κοστίζουν **12€**

Αίτιες - Κατηγορίες Πληθωρισμού

➤ Πληθωρισμός ζήτησης (demand pull inflation)

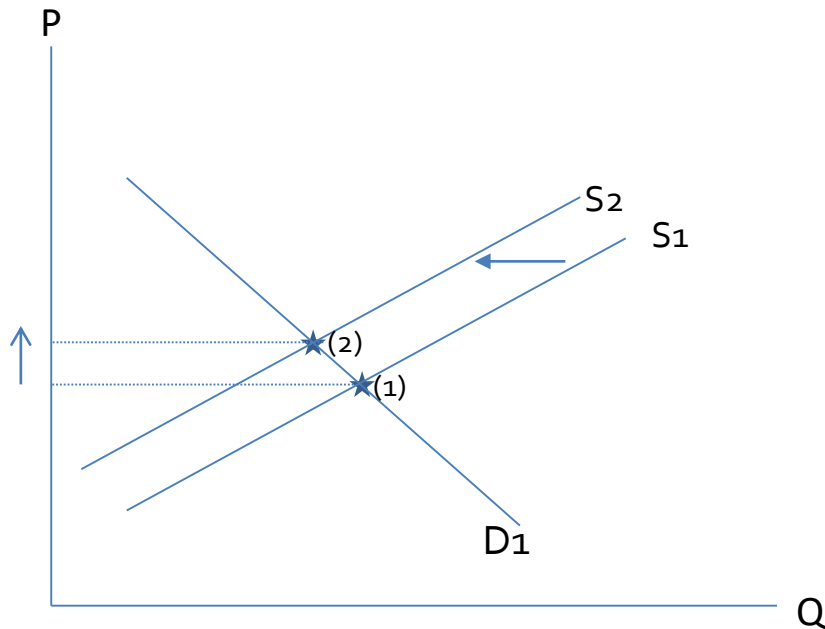

Η αύξηση της ζήτησης από D1 σε D2 (κίνηση προς τα δεξιά) προκαλεί αύξηση των τιμών. Όμως η ένταση της αύξησης των τιμών εξαρτάται από την **ελαστικότητα της προσφοράς**. Αν η προσφορά αδυνατεί να προσαρμοστεί αμέσως (διάγραμμα δεξιά) στην αυξημένη ζήτηση, τότε η μεταβολή των τιμών θα είναι εντονότερη.

Με παρόμοιο διάγραμμα, μπορούμε να εξετάσουμε τι γίνεται όταν υπάρχει μείωση της ζήτησης

Αίτιες - Κατηγορίες Πληθωρισμού

➤ Πληθωρισμός κόστους (cost push inflation)

Η αύξηση των στοιχείων του κόστους παραγωγής των προϊόντων επιβαρύνει τις επιχειρήσεις οι οποίες τείνουν να μεταφέρουν την αύξηση του κόστους στις τιμές πώλησης. Κατά συνέπεια, οι εργαζόμενοι ασκούν πίεση για αύξηση των αμοιβών τους η οποία οδηγεί σε μια νέα φάση αύξησης του κόστους παραγωγής.

Ειδικά, όταν η αύξηση των μισθών είναι μεγαλύτερη από την αύξηση της παραγωγικότητας, τότε θα έχουμε μείωση της προσφοράς (κίνηση της προσφοράς από S1 προς S2).

Η αύξηση του κόστους παραγωγής δημιουργεί κλίμα αβεβαιότητα με μεγάλο ρίσκο να έχουμε οικονομικό φαύλο κύκλο.

Αίτιες - Κατηγορίες Πληθωρισμού

Διαρθρωτικός Πληθωρισμός (Structural inflation)

Εμφανίζεται όταν η προσφορά αδυνατεί να καλύψει τη ζήτηση στους βασικούς κλάδους της οικονομίας. Αυτό οφείλεται σε μια κακή κατανομή των συντελεστών παραγωγής.

Εισαγόμενος πληθωρισμός (imported inflation)

Εμφανίζεται κυρίως όταν οι τιμές των εισαγομένων πρώτων υλών και ενδιάμεσων αγαθών αυξάνουν (π.χ. τιμή πετρελαίου). Είναι μια ειδική περίπτωση της αύξησης του κόστους παραγωγής.

Κατευθυνόμενος πληθωρισμός

Εμφανίζεται όταν οι νομισματικές αρχές αυξάνουν την προσφορά χρήματος. Η κυκλοφορία περισσότερου χρήματος συμβάλλει στην αύξηση της κατανάλωσης και γενικότερα στην αύξηση της ζήτησης. Αν η προσφορά δεν μπορεί να προσαρμοστεί σε σύντομο χρονικό διάστημα, θα έχουμε αύξηση των τιμών.

Οικονομικές και κοινωνικές συνέπειες του πληθωρισμού

- ▼ Επιδράσεις στο βιοτικό επίπεδο.
- ▼ Επιδράσεις στην κατανομή του εισοδήματος (εις βάρος των μισθωτών και των συνταξιούχων).
- ▼ Ευνοούνται οι οφειλέτες (ειδικά όταν υπάρχει σταθερό επιτόκιο δανεισμού).

Παράδειγμα: Ένα νοικοκυριό δανείζει 100 ευρώ με 10% επιτόκιο. Αν ο πληθωρισμός είναι 25% (Δείκτης τιμών = 1,25) τότε μετά από ένα έτος, το νοικοκυριό θα επιστρέψει ποσό 110 ευρώ που η αγοραστική του αξία θα ισοδυναμεί με 88 ευρώ ($=110/1,25$).

- ▼ Μείωση της πραγματικής αξίας των καταθέσεων.
- ▼ Αύξηση του κόστους των επενδύσεων.
- ▼ Επιδράσεις στο εμπορικό ισοζύγιο (μειώνονται οι εξαγωγές).
- ▼ Δημιουργία αρνητικού κλίματος στην οικονομία (αρνητικές προσδοκίες).

**Αγοραστική αξία =
αξία σήμερα / Δείκτης τιμών**

Μέτρα καταπολέμησης του πληθωρισμού [01]

Τα μέτρα πρέπει να προσαρμόζονται ανάλογα με τη μορφή του πληθωρισμού. Είναι σημαντικό να εντοπισθεί η μορφή του πληθωρισμού που κυριαρχεί, διότι στην αντίθετη περίπτωση τα μέτρα που επιλέγουμε, μπορεί να προκαλούν αντίθετα αποτελέσματα από αυτά που επιδιωχτούμε.

▼ Μέτρα καταπολέμησης του πληθωρισμού ζήτησης:

Το πρόβλημα είναι η πίεση της ζήτησης και η αδυναμία προσαρμογής της προσφοράς: $D > S$.

$$D = C + I + G - Te + (X-Z)$$

- ↗ Μείωση των δημοσίων δαπανών με αμετάβλητους τους φόρους
- ↗ Αύξηση των φόρων με αμετάβλητες τις δημοσιές δαπάνες
- ↗ Αύξηση των επιτοκίων
- ↗ Αύξηση του ποσοστού υποχρεωτικών διαθεσίμων (στις εμπορικές τράπεζες)

▼ Μέτρα καταπολέμησης του πληθωρισμού κόστους

Το πρόβλημα είναι η αύξηση των στοιχείων του κόστους παραγωγής.

- ↗ Μη χορήγηση αυξήσεων στις αμοιβές των εργαζομένων.
- ↗ Προσπάθεια για αύξηση της παραγωγικότητας όπως Επιλεγμένες δημοσιές δαπάνες σε εφαρμοσμένη έρευνα και προώθηση του εκσυγχρονισμού της παραγωγικής διαδικασίας
- ↗ Δημοσιονομική Πολιτική όπως μείωση των φόρων δεδομένου ότι, οι φόροι μετακυλίσονται στις τιμές
- ↗ Νομισματική Πολιτική: μείωση των επιτοκίων (μείωση κόστους κεφαλαίου)

▼ Νομισματική πολιτική: προσφορά χρήματος (M)

M = ποσότητα χρήματος (προσφορά χρήματος)

V = ταχύτητα κυκλοφορίας του χρήματος (συχνότητα χρήσης)

P = επίπεδο τιμών

T = όγκος συναλλαγών (ποσότητα αγαθών και υπηρεσιών)

$$M * V = P * T \rightarrow P = M * V / T$$

Οι μεταβολές της ονομαστικής ποσότητας χρήματος (M) προκαλούν ισοδύναμες μεταβολές του επιπέδου των τιμών (P) αλλά δεν επηρεάζουν καθόλου το προϊόν και την απασχόληση.

Δεδομένου ότι το V και το T είναι σταθερά στη βραχυχρόνια περίοδο, προκύπτει ότι υπάρχει μια αναλογική σχέση μεταξύ της προσφοράς χρήματος (M) και του επιπέδου των τιμών (P), και κατ' επέκταση της αγοραστικής αξίας του χρήματος.

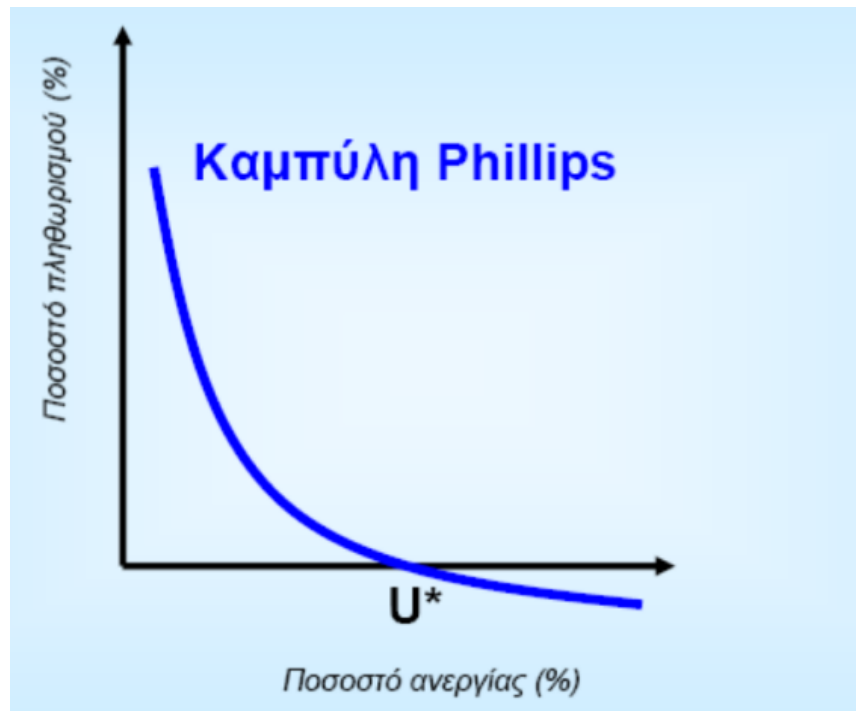
Πληθωρισμός και επιτόκια

- ▼ Σύμφωνα με την **υπόθεση Fischer**, η άνοδος του πληθωρισμού προκαλεί ανάλογη άνοδο των ονομαστικών επιτοκίων:
 - ↗ Πραγματικό επιτόκιο = ονομαστικό επιτόκιο – πληθωρισμό
- ▼ Ο υψηλός πληθωρισμός αντισταθμίζεται από αύξηση των ονομαστικών επιτοκίων ώστε να αποτρέπεται μεγάλη μεταβολή του πραγματικού επιτοκίου (μεγάλη πτώση). Αν τα πραγματικά επιτόκια μεταβαλλόταν κατά πολύ, τότε θα υπήρχε πολύ μεγάλη ζήτηση δανείων η οποία θα τροφοδότησε περαιτέρω τάση πληθωρισμού.
- ▼ Όταν η ονομαστική ποσότητα χρήματος (M) αυξάνεται με ταχύτερο ρυθμό, οδηγούμαστε τόσο σε ενίσχυση του πληθωρισμού [Βλέπε εξίσωση 1] όσο και σε άνοδο των ονομαστικών επιτοκίων. Αυτό περιορίζει τη ζήτηση για πραγματικό χρήμα.

ΣΥΝΥΠΑΡΞΗ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ

Καμπύλη Phillips

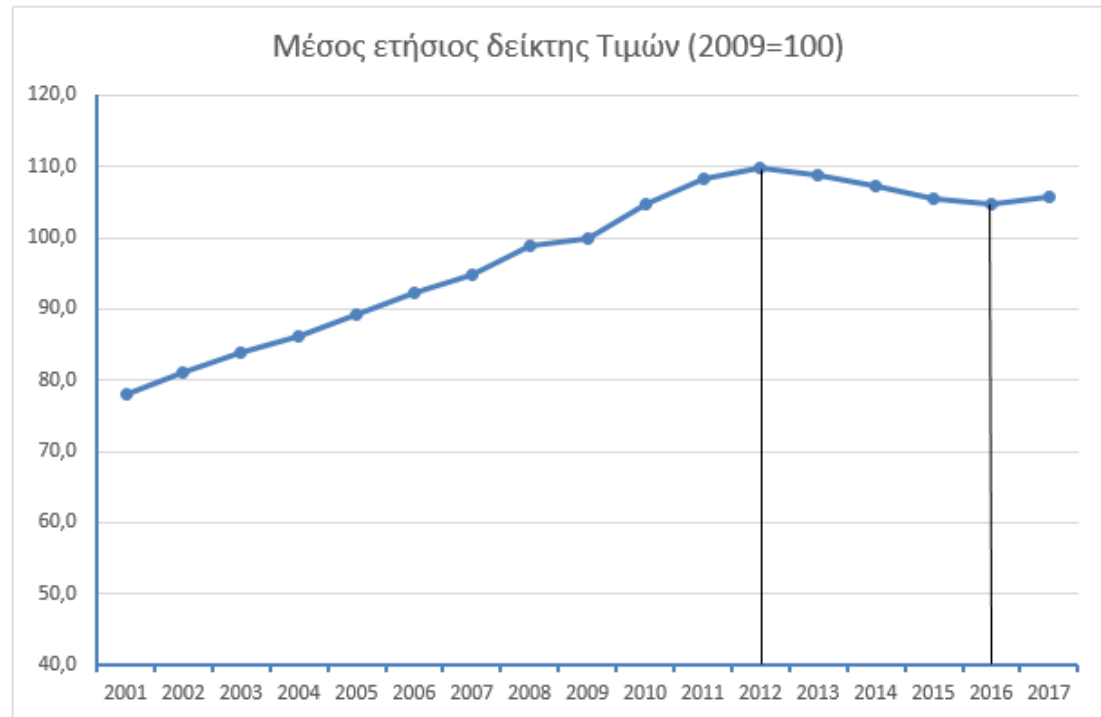
- ▼ Η καμπύλη Phillips δείχνει ότι, βραχυχρονίως, υψηλός πληθωρισμός συνοδεύεται από χαμηλό ποσοστό ανεργίας, και αντιστρόφως :

Πληθωρισμός στην Ελλάδα: 2001-2017

- Συνεχομένη αύξηση των τιμών μεταξύ 2001 και 2012
- Από το 2013 έως το 2016, ο δείκτης πέφτει (μείωση των τιμών κατανάλωσης) εξαιτίας της σημαντικής ύφεσης της εθνικής οικονομίας (κρίση).

Έτος	Μέσος ετήσιος δείκτης Τιμών (2009=100)	Μεταβολή %
2001	78,2	3,4
2002	81,0	3,6
2003	83,9	3,5
2004	86,3	2,9
2005	89,3	3,5
2006	92,2	3,2
2007	94,9	2,9
2008	98,8	4,2
2009	100,0	1,2
2010	104,7	4,7
2011	108,2	3,3
2012	109,8	1,5
2013	108,8	-0,9
2014	107,4	-1,3
2015	105,5	-1,7
2016	104,6	-0,8
2017	105,8	1,1

Στασιμοπληθωρισμός

- ▼ Σε ορισμένες περιπτώσεις, παρατηρείται αύξηση του ποσοστού ανεργίας παράλληλα με την αύξηση του πληθωρισμού.
- ▼ Το φαινόμενο αυτό ονομάζεται **στασιμοπληθωρισμός (stagflation)**
- ▼ Η παράλληλη αύξηση της ανεργίας και του πληθωρισμού αντανακλά την μη αποτελεσματική λειτουργία της οικονομίας καθώς η συνηθισμένη κατάσταση είναι η αντιστροφή σχέση μεταξύ ανεργίας και πληθωρισμού.